

rimlig anledning, än frågans sammanhang med hans vettenskapliga sträfvanden och den vigt, han dervid fäster, i afseende å *alla* de orter, der Svenska språket kallas *modersmål*, och för hvilken Biets politiska partistrider måste vara helt och hållet främmande. Äfven såsom hämd, derföre att åtskilligt af Gr:s beteenden i polemiken blifvit blottade, är sättet sjelfva dessa beteenden värdigt. Allt sådant anser Gr. för »ett nödvändigt villkor, hvarförutan den sak, han förfäktar, ej kan vinna förtroende.»

10

23 DEN STORA BI-PREDIKAN.

Freja n:o 86 2. XI 1841

(Bi-predikanten klättrar, under väldiga skrik och knytnäfvedemonstrationer mot samhällsförstörare, revolutionärer och kannibaler uppför kupans vägg, för att från dess spets räcka samhällets höjder ett broderligt »handtag.» Han tystnar stundom, och de rättrogna darra för världens undergång. Men den väldige har endast fört en skopa från ovetets och lögnens så till sina läppar; han lägger genast åter skopan å sido, och nu sprutar han ut en störtflod, hvars metafiska krafter icke kunna motstås af något lefvande väsen – i kupan, ty endast dess drönare hinnas deraf. Under dessa vexlande bedrifter kommer klättraren till kupans spets. Der sitter han med utsträckta armar och ben, de förra i riktning åt samhällets höjder, de sednare såsom »kyrkans auktoritet» riktade mot den råa massan. Han rätar ut den af munnens flöden brokiga, »kyrkliga» kragen, under det vinden med den slarfviga återstoden af hans, på den politiska polemikens tistelfält sönderlitna, kappa piskar hans flämtande sidor. Då suckar han och, i det hans min synes uttrycka: se allt detta hafver jag lidit för min tros skull! upplåter han sin mun och säger:)

20

30

Vak upp du blinda hop och se dig omgifven af »affällingar», »religionsstormare», »kristendomsförnekare», »kyrkans förtrampare», »samhällsupplösare», »helgerånare», »röfvere» m. m. m.! Vak upp och betänk, att, om ej jag och någon annan till vore till, så vore du ett rof för dessa »affällingar» »religionsstormare» m. m. m. Ty jag, jag har sagt dem sanningen och tystat ner deras mun; jag har sagt dem, att de äro »samhällsupplösare», »helgedomsrånare», »röfvere» m. m. m. Jag har sagt dem, att det gifvits teologer i verden, hvilka samman-skrifvit något, som kallas symboliska böckerna. Jag har sagt dem, att dessa böcker äro en »medelbarlig, gudomlig uppenbarelse» – ja ta mej – äro de icke så! se så nu svor jag på'et. Ni behöfver inte bli skrämde för det. Ty ser ni i sådana gudomliga uppenbarelser är just icke allt så mycket värdt. Det finnes der »en och annan mindre väsendtlig omständighet», angående hvilken i kunnen »hafva afvikande åsichter», som äro lika goda med uppenbarelsens – i bildade nemligen; ty hvar och en af er kan ändock vara en »i *Svensk kyrklig mening* allvarlig kristen.» Jag har »sagt» så mycket och har så mycket att säga, så att jag nu ej hinner upplysa er om, hvilka dessa »mindre väsendtliga omständigheter» i »uppenbarelsen» äro; ej heller har jag tid att säga er, hvad kristendom är i konglig »Svensk kyrklig mening.» Men derom kan ni få underrättelse der nere i bikupan. Nog af, en väsendtlig omständighet är, att presterne äga *potestas clavium*, såsom det i den nämnda uppenbarelsen heter, d. v. s. att när presten säger: du är kristen, detta är kristendom, så gäller det inför Gud och människor. Detta kallas nu kyrkans

40

50

auktoritet. Ni inser väl nu, hvad för en man jag är? De bildade bryr jag mig egentligen ej så mycket om, ehuru »det numera finnes ganska många bland de bildade klasserna, som äro *kyrkligt bildade*, ja som väl kunna räknas till den rättroende församlingen.» Men det är i synnerhet »menigheten», jag vill taga under min vård, d. v. s. den skall »till dagarnas ända» få stå kvar under »kyrkans auktoritet.» Jag har väl också sagt, att »menniskan i sitt förhållande till Gud är bunden af *Guds ord*», att »*blott detta är afgörande i religionsmål.*» Men blir det rena allvaret, så säger jag, »att man får nöja sig med en kyrklig fromhet, som
10   hvilas vid *kyrkans lärosystem som auktoritet*» Något måste man säga för hopens skull, men man kan också säga något annat. Hvad står du der och gapar Jöns. Du, som förut haft lyckan höra sanningen ur min mun (fast jag derjemte litet ljög för dig), du får intet annat tro, än hvad jag säger dig är sannt; ty ser du, jag talar precis efter den der uppenbarelsen, symboliska böckerna, utom »i en och annan mindre väsendtlig omständighet», som jag ej så noga kan specificera. Det öfriga talar jag, utan att tro det, derföre bör du, som ej kan begripa eller tala, endast tro. Så blir du också en del af kyrkan, och vi kunna tryggt påstå, att dess läror läras och tros – d. ä. jag lärer; du tror. Så går
20   det. Huru skulle också eljest sagda uppenbarelse ännu under dato »fortsvara, att i folktron lefva och bära frukt.»

Nu ser jag på er, att j icke viljen begripa, huru nyttigt »kyrkans auktoritet» ännu verkar och huru nödig den är. Nå det var ej heller så allvarligt ment. Ty gudnås! i den der kyrkans »herrliga former saknas lefvande anda», och det är den, jag i dem vill »ingjuta.» Huru det konststycket går till, derom kan ni också fråga er före der nere i kupan. Der må ni tro förstår man sig på sådana ingjutningar. Det är också sannt »att dessa och *åtskilliga andra* missförhållanden inom vår kyrka existera.» Ja det gifves de, som i fråga om kyrkans auktoritet »blifvit
30   bitna af tviflets huggorm.» Men hvad är det mera dermed. Tills jag hinner med »ingjutningen», nekar dem ingen »att söka öfvertygelse och samvetsfrid, hvar de kunna finna dem.» Ni måste medge, att man ej kan vara mera kristligt sinnad, mera »kyrklig», skulle jag säga. Ty tycker ni väl, att jag, som måste sköta Aftonbladets »sju taljade» och göra samhällets höjder det ena handtaget efter det andra, som hvarje dag måste skrika mig hes med »revolutionärer», »samhällsförstörare», »röfware», »kristendomsförnekare» m. m. m., att jag skulle hafva tid att sörja för någon tviflars »öfvertygelse och samvetsfrid?» Dessutom vet ni väl också, att jag dertill är för skral i mina stycken. Ty hvad som
40   kan försvaras inför vettenskapen »låter icke försvara sig inför kyrkan»; och Jöns och jag äro ju kyrkans män. Hvad göra vi då med vettenskapen? Att allt sådant bestyr blir mig ännu omöjligare, sedan jag gjort det stora »handtaget» och fått pastoratet, det är klart som vatten.

Nu trodde väl Jöns, att jag med mitt »kyrkliga» sinnelag skulle begått en dumhet och låta de der tviflarena få en bok i händerna, hvarigenom de möjligen blefve klokare, än han och jag. Jo pytt kära Jöns, ser du, så dum var jag inte! Menar du, att kyrkan icke »äger rätt att föreskrifva gränser för läronormen och undervisningen»? Sålunda säga vi bara: den eller den skriften »förnekar den rena Evangeliska läran», och vips lägger vännen Fredholm vantarna på den. Sådan är
50   kyrkans auktoritet. Så kunna vi »skratta gudarnes odödliga skratt» och säga: »ingen nekar er att söka öfvertygelse och samvetsfrid, *hvar ni kan finna den.*» Jag har väl också sagt, att Lutherska protestantismens bestånd »*icke kommer af de skrankor*, hvarmed den skyddar sina till vetenskaplig pröfning oförmögna medlemmar från tidehvarfvets möj-

liga förvillelser.» Det är sannt det också om kristendomens bestånd. Men lät man ändå skrankorna vara, för den religiösa toleransens och den kristliga kärlekens skull. Ty lät se, hvar de »icke kyrkliga» då kunna finna öfvertygelse? Ha! ha! ha! Så går det till med den saken.

Dermed kunde nu Jöns vara belåten, men ser ni godt folk, jag är ju på sätt och vis bildad. Derföre säger jag, att den vettenskapliga forskningen må vara fri. Sålunda slippa vi dem »som kunna genomskåda hela den vettenskapliga forskningens grund och sammanhang.» De öfriga? Ja de få vänta tills jag företager den der »ingjutningen af anda i formerna.» Emellertid håller jag tal om huru »kyrkan fortfarande 10 att draga sin vinst af vettenskapen», *derigenom »att den tillegnat och likasom assimilerat med sig behållningen af hvarje tidevarfs vettenskapliga forskning.»* Jag tillägger: *Tiden »är en organism, som fortväxer stilla och omärkligt, som utbildar sig harmoniskt i alla riktningar efter organiska lagar»* Ni ser, om man kan vara spekulativ! Det der allt torde vara litet djupsinnigt det, och i kupan får ni veta, hvad det betyder. Någon ville väl påstå, att folktron föga del haft af tre århundradens »vettenskapliga forskningar»; *att ett svalg nu finnes mellan vettenskap och folktro, som vid reformationen ej fans; att reformationens vetenskapsmän i symboliska böckerna, som äfven borde vara folktro, inlade 20 allt sitt religiösa vetande. Men ni vet väl, att jag knäckte honom. Symboliska böckerna äro väl »teologi», men bara på visst sätt (ingen har förut känt det sättet), nemligen såsom »gudomlig uppenbarelse.» Det var lilla knäcken. Se'n sade jag: veta vi icke nu bättre än förr, hvad »religion» är? Det var stora knäcken. Ack Gud nåde mig för dig Jöns! Sannerligen ser du ej ut, som du ej alls visste, hvad religion är. Nå! det gör ingenting. Jag vet det och säger dig, att du ej behöfver veta det, förrän du »kan genomskåda hela den vettenskapliga forskningens grund och sammanhang.» Så drar kyrkan »sin vinst af vettenskapen.»*

Men jag är en man, som ej vill stadna vid ett så litet prof på lärdom. Ni vet nu, hvilken behållning af de tre sista århundradenas forskning Jöns »likasom med sig assimilerat.» Men viljen j veta, hvad kyrkan dragit för vinst af de femton föregående seklerna? Jo ser ni: »Lutherska dogmatiken», densamma som jag eljest kallat »teologi» eller »gudomlig uppenbarelse», den »är icke en den tidens teologiska åsigt allenast: den är en sammanfattning af skriftens dogmer, *sådane de i skriften befinnas för hvarje människoförstånd läsliga.»* Ser ni der kyrkans behållning af femton seklers vettenskapliga forskning. Så »lärer oss 18 seklers erfarenhet.» Ni vet, att jag nära känner de »romanläsande Stockholmsjungfrur.» Jag lägger nu skriften under trubbnäsan på en sådan, i hvars hjerna finnes vanligt människoförstånd», och hvad hon läser, det utgör sagde kyrkans behållning. Viljen j hafva bevis? Ni sen klenrogne ut! Här har jag i fickan *Confessio Augustana*, fast jag aldrig läst den. J sen der t. ex., svart på hvitt, i första artikeln en definition på treenigheten och på person, den i den 3:dje på Kristi 2:ne naturer, hvad i den 8:de säges om församlingen, i den 11:te om absolutionen, i den 14:de om presteståndet, i den 18:de om viljans frihet, i den 19:de om syndens orsak o. s. v. Hvem har ej »människoförstånd» nog, för att finna allt detta i skriften, blott han, som mina »jungfrur» kan läsa romaner. Märken j väl, att jag är en lärd man, fastän andra finnas, som »hafva ett eget begrepp om lärdom.» Vore jag fälfäng, så kunde jag anföra prof på mitt vetande, som äro förvånande. Jag kunde säga er huru Spinoza söker bevisa, »att ingen Gud finnes», fast han säger, *att intet verkligt vara finnes utom Guds; huru man sagt, att Fichte och Schelling börjat en religiös reform», fastän ingen sagt eller kunnat säga det; hvad jag*

hyst för förhoppningar om Neander, fastän en »statskyrka» och »symboliska böcker» äro honom »*ein Gräuel*» o. s. v. Men tiden är kort. Jag säger derföre blott, att jag här bevisat, att mina motståndare äro »okunnige», »omogna», »oerfarna», »förstå hvarken vettenskapens eller kyrkans ändamål», »inskränkt fattat vettenskapens syfte», att de äro »svamlande», »obestämda», »motsägande», »temligen kortsynta», »utan förnuft och rimlighet», »nebulösa», »bizarra», »inskränkta», »enfaldiga», »katoliker», »jesuiter», m. m. m.: att jag slagit dem med mina andas vapen, i det jag kallat dem: mina och min kyrkas »förtrampare» och derföre »affällingar», »religionsstormare», »kristendomsförnekare», »samhällsupplösare», »helgedomsrånare», »röfvere» m. m. m.

(Här hejdade sig den värde talaren, såg i sina händer och fann dem tomma, knäckade på sin panna och hörde ett dånande ljud återskalla, der »människoförståndet» borde hafva sin plats. En vind blåste upp och svängde om hans lekamen, så att händerna bedjande sträcktes åt den råa massan, och fötterna sprattlande och stampande vändes emot samhällets höjder. En åskådare sade, att han sett honom i den ställningen en gång förr.)

20

24 TRYCKFRIHETSLAGEN 3 §. 2 MOM.

Freja n:o 88 9. XI 1841

Om också ofta sträfvandet att ur ett lagstadgande söka utleta lagstiftarens *mening* kan förfalla i det löjliga, då man hos denne vill finna en högre visdom, insigter och åsigter, andra än dem, hvilka i lagens bokstaf uttalas, så ligger det å andra sidan dock i sakens natur, att ingen del af lagstadgandets bokstafliga innehåll bör anses för betydelslös och utan mening.

30

Detta skulle dock inträffa med en del af 3 §. 2 mom. i tryckfrihetslagen, om man gäfvde densamma den tydning, som på visst håll varit åsyftad. Det heter: »Förnekelse af en Gud och ett lif efter detta, eller af den rena Evangeliska läran: förbrytaren skall anses efter 1 Kap. 4 §. Missgernings-Balken, och skriften konfiskeras.»

Skulle nu med »förnekelse af den rena Evangeliska läran» menas en förnekelse af t. ex. den ena eller andra af de satser, symboliska böckerna innehålla, så vore uppenbarligen de föregående punkterna om förnekelsen af »en Gud» och »ett lif efter detta» helt och hållet öfverflödiga, och dessa stadganden stode der alldeles meningslöst. Ty läran om Guds existens och ett lif efter detta finnas ju äfven i symboliska böckerna; och stadgandet angående en förnekelse af den rena Evangeliska läran, om dermed skall förstås förnekelsen af hvilken som helst af symboliska böckernas lärosatser, skulle då äfven innebära de tvenne föregående. Låter det nu tänka sig, att lagstiftarna varit okunnige nog, för att ej inse detta förhållande, eller tanklöse nog, att, då de redan i förbudet mot förnekelse af den rena Evangeliska läran innefattat det mot förnekelsen af en Gud och ett lif efter detta, ännu en gång omsäga samma sak!

40

Men nu anser lagen dessa tvenne *skilda* punkter af den vikt, att en förbrytelse emot *någon af dem* vore riksvådlig, och förbrytaren, om han ej låter sig rätta, bör landsförvisas. Det måste derföre låta tänka sig, att den rena Evangeliska läran kan förnekas, utan att denna förnekelse innehåller den af Guds tillvaro och af själens odödlighet. T. ex. om